

MUSTAFA ÂSİM'İN MAKTEL-İ HÜSEYİN'İ: NÂLE-İ UŞŞÂK*

Mustafa Âsım's Maktel-i Huseyin: *Nâle-i Uşşâk*

Fatih SONA**

Öz

Hız. Muhammed'in torunları Hız. Hüseyin ile ağabeyi Hız. Hasan'ın Müslüman toplumlarında ayrı, özel bir yerleri vardır. Hız. Hüseyin, kendini halife ilan eden Yezid'in askerleri tarafından Kerbelâ'da şehit edilmiştir. Bu acıklı olayı anlatmak için çeşitli eserler verilmiştir. Bunlardan birisi de 1856'da İstanbul'da doğup 1904 yılında Trabzon'da vefat eden Mustafa Âsım tarafından yazılan *Nâle-i Uşşâk*'tır. Şair, bu eserini yazarken Koniçeli Kazım Paşa'nın *Riyâz-ı Asfiyâ* isimli eserini tanzir etmiştir. Eser 141 beyitten oluşan bir mesnevidir. Şair eserine besmele ile başladıktan sonra bir büyük kişinin Hız. Hüseyin'in Kerbelâ'daki hüzünlü olayını anlatmasını istediğinden bu eseri yazdığını açıklamıştır. Şair, eserinde Hız. Muhammed'in, Hız. Fatıma'nın, Hız. Ebubekir'in, Hız. Ömer'in, Hız. Osman'ın, Hız. Ali'nin ve Hız. Hasan'ın ölümlerini anlatmıştır. Bundan sonra anlatacağı asıl konuya geçmiştir. Esere göre Muaviye oğlu Yezid'i halife ilan etmiştir. Yezid, Hız. Hüseyin'in de kendisine uymasını istemiştir. Küfe halkı Hız. Hüseyin'i tutacağını belirtip çağırınca o da oraya doğru yola çıkmıştır. Kerbelâ'ya gelince Yezid'in komutanlarından olan İbni Ziyad ve askerleri onları kuşatmıştır. Bunlar önce onları susuz bırakmışlar, sonra ise saldırmışlardır. Hız. Hüseyin ve çevresindekiler sayıca çok az olmalarına rağmen kahramanca mücadele etmişlerdir. Ancak Şimr-i Zi'l-cevş adındaki kafir Hız. Hüseyin'i şehit etmiştir. Hız. Hüseyin'in ailesi ve dostları önce Şam'a sonra ise Hicaz'a sürgün edilmişlerdir. Bu olay bütün Müslüman âleminde üzüntülere neden olmuştur. Hatta gökteki melekler bile ağlayıp inlemişlerdir. Mustafa Âsım, eserinde tarihi gerçeklere uygun olarak olayı anlatmıştır. Bu çalışmada Mustafa Âsım'ın *Nâle-i Uşşâk* isimli eseri değerlendirilmeye çalışılmış ve sonda ise eserin transkripsiyonlu metni verilmiştir. Ayrıca Koniçeli Kazım Paşa'nın *Riyâz-ı Asfiyâ* isimli eseriyle aynı veya farklı olan yönleri gösterilmeye çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Maktel, Mustafa Âsım, Kerbelâ, *Nâle-i Uşşâk*, ölüm.

Abstract

Saint Husayn and his brother Saint Hasan, the grandsons of the Prophet Muhammed, have different and special positions in Muslim societies. Saint Husayn was martyred by the soldiers of Yazid, who has declared himself as khalifa in Karbala. Various works were produced to describe this harrowing incident. One of them is *Nâle-i Uşşâk*, which was written by Mustafa Âsım born in 1856, in Istanbul and died in 1904, in Trabzon. The poet has imitated the work of Kazım Pasha from Koniçe named *Riyâz-ı Asfiyâ*. The work is a masnavi consisting of 141 couplets. The poet explained that he has written this work because he wished to describe the harrowing incident of the great person, Saint Husayn, in Karbala, after starting his work with basmala. The poet told about deaths of the Prophet Muhammad, Saint Fatima, Saint Abu Bakr, Saint Omar, Saint Othman, Saint Ali and Saint Hasan in his work. After that, he started to the main topic he wished to tell. According to the work, Mu'âviya has declared his son Yazid as khalifa. Yazid has requested Saint Husayn to obey him. People of Küfe have stated that they will support Saint Husayn and called him there, then he has departed towards there. When he has arrived Karbala, Ibn Ziyâd, one of Yazid's commanders, and his soldiers encircled them. Firstly, they have left them without water, then attacked them. Although Saint Husayn and his

* Geliş Tarihi: 18.02.2020, Kabul Tarihi: 13.03.2020. DOI: 10.34189/hbv.94.007

** Dr.Öğr.Üyesi. Çankırı Karatekin Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Eski Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, fatihsona@yahoo.com, ORCID ID: <http://orcid.org/0000-0001-7256-5615>.

neighbours were few in number, they fought heroically. But the heretic named Shimr bin Zi'l-jawshan has martyred Saint Husayn. Saint Husayn's family and friends were first exiled to Damascus and then to Hijaz. This incident caused grief in the entire Muslim world. Even angels in the sky cried and groaned. Mustafa Âsım described the event in his work in accordance with historical facts. In this study, it is tried to evaluate the work of Mustafa Âsım named *Nâle-i Uşşâk*, and transcribed text of the work is provided at the end. In addition, it has been tried to indicate similar or different aspects of Koniçeli Kazım Paşa's work named *Riyâz-ı Aşfiyâ*.

Keywords: Maqtal al-Husayn, Mustafa Âsım, Karbala, *Nâle-i Uşşâk*, death.

1. Giriş

H. Hüseyin, Hz. Muhammed'in kızı Hz. Fatıma ile amcasının oğlu Hz. Ali'nin çocuğudur. Hz. Hüseyin, peygamberimizin en sevdiği torunlarından birisidir. Ağabeyi Hz. Hasan ile onun peygamberimizle yaşadıkları, dede torun ilişkisine örnek olarak gösterilmektedir. Muaviye'nin oğlu olan Yezid'in kendisini halife ilan etmesinden sonra Hz. Hüseyin, ailesi ve çevresi Kerbelâ'ya gelmişlerdir. Hz. Hüseyin H.61/M.680 yılı muharreminin onuncu günü burada Yezid'in askerleri tarafından şehit edilmiştir. Bu acıklı olay gerek Sünni gerekse Şii kesim tarafında bir hüznün vesilesi olmuştur. Bu olay hakkında çeşitli eserler verilmiş; bu olayın hüznü gönüllerde hissettirilmeye çalışılmıştır.

Bir kişinin öldürülmesi üzerine yazılan eserlere maktel denilir. Hz. Hüseyin'in öldürülmesini anlatan eserlere maktel-i Hüseyin denilmektedir. "Klasik Türk edebiyatında maktel türü, maktel-i Hüseyin'le özdeşleşmiştir" (Kaya 2019: 205). "Türün ilk örneği Arap edebiyatında Ebu Mihnet'in yazdığı *Kitâbu Makteli'l-Hüseyin* adlı eseridir. Fars edebiyatında türün başarılı örneği olan Hüseyin Vâiz Kâşifi'nin *Ravzatü's-Şühedâ'sı* Türk edebiyatında yazılan makteller üzerinde etkili olmuştur. Gelibolulu Âli, Fuzulî, Câmî ve Lâmiî söz konusu eseri tercüme eden şairler arasında yer alır. Türk edebiyatında ilk maktel Kastamonulu Şâdî'nin *Maktel-i Hüseyin* isimli mesnevisidir. Koniçeli Kâzım Paşa ise âl-i abâ mersiyelerinden oluşan *Makâlid-i Aşk* eseriyle tanınır. Makteller Türk edebiyatında manzum ve mensur eserler olarak karşımıza çıkar."(Gökalp 2012:357). "Manzum olanlar daha çok kaside, gazel, mesnevi, terkîb-bend, tercî-bend tarzında kaleme alınmışlardır" (Kalkışım 2008: 193).

Şairler Peygamberimizin sevgisinden dolayı bunları kaleme almışlardır: "Hz. Hüseyin, On iki İmam ve şehitlerin anılmasının Hz. Muhammed'in şefaatine vesile olacağı inancı, şairleri bu konuda şiir yazmaya yönlendirmiştir. Söylenen bu şiirler zaman zaman mecmualarda toplanıp bir araya getirilmiştir" (Kaya 2005:501).

2. Mustafa Âsım'ın Hayatı

Maktel-i Hüseyin yazan şairlerden birisi de Mustafa Âsım'dır. Mustafa Âsım, H.1273/M.1856'da İstanbul'da doğmuştur. Babası Filibeli Abdullah Efendi'dir. Küçük Filibeli-zâde namıyla bilinmektedir. Sıbyan mektebinde okuduktan sonra amcası Filibeli Halil Efendi ve diğer âlimlerden ilim tahsil etmiştir (İnal 1988: 65).

H.1289/M.1872'de Meşihat-i Aliyye Mektubî Kalemi'nde ilk memuriyete başlamıştır. H.1301/M.1884'de Kudüs mukâvelet muharriri ve tahrîrat müdürü olmuştur. Aynı tarihte amcası Büyük Filibeli Hoca Halil Efendi'yle birlikte hacca gitmiştir. Ondan sonra Basra mektupçuluğunda Ammâre mutasarrıf vekâletinde bulunmuştur (Mehmed Tahir 2000: 338). H.1322/M.1904 yılında Trabzon'da vefat etmiştir. İmaret Kabristanı'na defnedilmiştir. Arapça ve Farsça bilmektedir. Kudüs'te iken Fransızca öğrenmiştir. Fransızcadan çeşitli risaleleri tercüme etmiştir (İnal 1988: 65). Mustafa Âsım, âşıkâne manzumeler yazmıştır. Fuzûlî'yi tanzir ederek bazı şiirler kaleme almıştır. Nâmık Kemal'in ölümü dolayısıyla yazdığı mersiye onun önemli şiirlerinden biridir. Eski şairler arasında en çok Nef'î'ye kendi zamanındaki şairler içerisinde ise Ziya Paşa'ya hayrandır (Ergun 112-113). Mustafa Âsım'ın 776 beyitten oluşan divançesi, *Telemak* tercümesi, *Nâle-i Uşşâk*'ı, *Pend-i Attar*'ın manzum tercümesi ve *Kırk Hadis* tercümesi vardır (Arslan 2014b).

Nâle-i Uşşâk'ın kapağında bu eserin 1890 yılında vefat eden Kazım Paşa'nın *Riyâz-ı Asfiyâ* isimli eserini tanzir ve taklit için yazıldığı söylenmektedir: “Vağ'a-i ciger-süz-ı Kerbelâ'yı hâki olup 'üdebâ-yı 'aşrdan sa'âdetlü Kâzım Paşa Hâzretleri'niñ *Riyâz-ı Asfiyâ* nâm mer'iyelerini taklîd ve tanzîr şüretinde kaleme alınmışdır” (Âsım 1301).

3. Kâzım Paşa'nın *Riyâz-ı Asfiyâ*'sı

Kâzım Paşa'nın bu eseri 185 beyitten oluşan bir mesnevidir. Aruzun fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır. H.1296/M.1879 tarihinde basılmıştır. Günümüz Türkçesiyle de yayımlanmıştır (Arslan, Erdoğan 2009: 396-407). Bu eser ile *Nâle-i Uşşâk* arasında benzerlikler görülmektedir. Örneğin tekrar eden beyitte ve Arapça dua metninde benzerlikler bulunmaktadır:

Ey eden Hâk'dan ümîd-i iltifât
Hâmse-i âl-i 'abâya kıl şalât

Allahümme şalli ve sellim ve bârik 'alâ seyyidinâ Muḥammed ve 'Alî ve Fâtımâ ve'l-Ḥasan ve'l-Hüseyn bi-'aded-i қаṭarât-ı baḥr-i raḥmetike'l-vâsi'a (*Riyâz-ı Asfiyâ* s.397,398,400,402,404,405,407).

Ey olan müştâk-ı dîdâr-ı Ḥudâ
Kıl şalât-ı hâmse-i âl-i 'abâ

Allahümme şalli ve sellim ve bârik 'alâ seyyidinâ Muḥammedü'l-Muṣṭafâ ve 'alâ âli'l-'abâ bi-'adedi zerrâti' - erâ yâ Ḥâlika'l-arzı ve's-semâ (*Nâle-i Uşşâk* s.3,6,8,10,12).

Bunun yanında bazı beyitlerde cümle benzerlikleri görülmektedir. Kâzım Paşa gibi Mustafa Âsım da eserine Allah'ın adıyla eserine başlamaktadır. Her iki eserin başında besmele vardır:

Allah adıyla kılıp feth-i kelām
Virelüm hamd ü enāya intizām (*Riyāz-ı Asfiyâ* b.1)

Besmeyle eyleyip feth-i dehān
Allah adın edelim zeyn-i lisān (*Nāle-i Uşşâk* b.1)

Her iki mesnevinin beşinci beytinde Allah adını zikreden kişinin cehennem ateşine girdiğinde ziyan görmeyeceği belirtilmiştir. Kâzım Paşa'nın eserindeki “vird-i zebân, nâr-ı düzah” Mustafa Âsım'ın eserinde “vakf-ı lisân, âteş-i düzah” olmuştur:

Allah adın eyleyen vird-i zebân
Girse nâr-ı düzağa görmez ziyan (*Riyāz-ı Asfiyâ* b.5)

Allah adına eden vakf-ı lisān
Âteş-i düzağda da görmez ziyān (*Nāle-i Uşşâk* b.5)

Riyāz-ı Asfiyâ'da 95. beyitte Kerbelâ olayı anlatılmaya başlanır. Ancak *Nāle-i Uşşâk*'ta ise bu kısım 63. beyitte başlamaktadır. Dolayısıyla Mustafa Âsım bazı kısımları *Nāle-i Uşşâk*'a almamıştır. Bunlara Hz. Ali ile Hz. Âişe arasında geçen Cemel Vakası'nı ve Hz. Hasan ile İbn-i Süfyan arasındaki mücadeleleri sayabiliriz:

Kerbelâ ahvâlin erbâb-ı siyer
Böyle zâbt itmiş be-kavl-i mu'teber (*Riyāz-ı Asfiyâ* b.95)

Vech-i şihhat üzere böyle baş eder
Kerbelâ ahvâlini ehl-i haber (*Nāle-i Uşşâk* b.63)

Bundan sonraki kısımlarda benzerlikler bulunmaktadır. Eserin sonuna doğru Kazım Paşa, kendisinin Necef sultanının kıtmiri olmasını istemektedir. Mustafa Âsım da evlâd-ı abânın kıtmiri olmak istemektedir:

Çadrimi hem rütbe-i Aşhâb-ı Kehf
Nâmımı kıtmîr-i Sultân-ı Necef (*Riyāz-ı Asfiyâ* b.182)

Eylesin Rabbim be-câh-ı Muştafâ
Nâmımı kıtmîr-i evlâd-ı 'abâ (*Nāle-i Uşşâk* b.137)

Eserin sonunda Kâzım Paşa eserini dinleyenlerin, okuyanların, okutanların affedilmesini dilemektedir. Mustafa Âsım da aynı şekilde eserini dinleyenlerin, okutanların, okuyanların Allahu Teâlâ'nın affına yakın olmasını istemektedir:

Olalar müstağrak-ı 'afv u emān
Diñleyenlerle okuyan okudan (*Riyāz-ı Asfiyâ* b.184)

Olalar maqrûn-ı 'afv-ı Müste'ân
Diñleyenlerle okudan okuyan (*Nāle-i Uşşâk* b.140)

Bu örnekleri daha da çoğaltabiliriz. Kazım Paşa'nın bu eseri dönemindeki başka şairleri de etkilemiştir. Kâzım Paşa'nın *Riyāz-ı Asfiyâ* veya *Makâlîd-i Aşk* isimli

eserleri Yûsuf Nizâmeddin Efendi'nin *Mersiye-i Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ*'sına da örnek olmuştur.²

4. Nâle-i Uşşâk'ın Şekil ve İçerik Özellikleri

Nâle-i Uşşâk, aruzun fâ'ilâtün fâ'ilâtün fâ'ilün kalıbıyla yazılmıştır. Eser 141 beyitten müteşekkildir ve mesnevi nazım şekliyle yazılmıştır. Ancak eserin 55. beytinden itibaren dört bentlik bir murabba bulunmaktadır. Onun vezni de aynıdır. Şair aruz veznini uygulamada genel olarak başarılıdır. Şair aşağıdaki beyti ve duayı 19, 53, 87, 110 ve 140. beyitlerden sonra tekrar etmiştir:

Ey olan müştâk-ı dîdâr-ı Hudâ
Kıl şalât-ı hâmse-i âl-i 'abâ

Allahümme şalli ve sellim ve bârik 'alâ seyyidînâ Muhammedü'l-Muştafâ ve 'alâ âli'l-'abâ bi-'adedi zerrâti' - erâ yâ Hâlıkâ'l-arzî ve's-semâ

Şair eserine besmele ile başlamakta, Allah adını lisanının süsü eylemektedir. Ona göre kişi Allah adını andığında bütün zorluklar ona kolay olur. Cehennem ateşinde ziyan görmez. Gönül diliyle Allah'ın adını anan kişiler amaçlarına ulaşır, iki cihanda sıkıntı çekmezler. Allah'ın varlığından, birliğinden şüphe edenler, iki âlemde mahv u perişan olurlar. Allah isterse kişiyi sultan eder, isterse âlemi viran eder. O (c.c.) bazen düşmanları sevinçlere boğar, sevdiklerini ise gözyaşlarına boğar:

Besmeleyle eyleyip fetḥ-i dehân
Allah adın edelim zeyn-i lisân b.1

Şair, 20. beyte kadar Allah'ın azamet ve gücünü anlattıktan sonra eserini yazma nedenini söyler. Bu kısım tür olarak tevhide benzemektedir. Allah'ın sevgilisi olan bir zât³, ona Hz. Fatma'nın evladı olan Hz. Hüseyin'in Kerbelâ'daki acıklı hadisesini anlatmak için bu eseri yazması gerektiğini söylemiştir. Eserin isminin ise *Nâle-i Uşşâk* olması gerektiğini ona bildirmiştir. Bu eseri okuyanlar daima inleyip feryat etsinler demiştir⁴:

Nâle-i 'Uşşâk ile eyle be-nâm
Okuyan 'uşşâk ede nâle müdâm b.28

Şair, bu emri alınca kalemini eline almış ve mersiye yazmıştır. Salâh ehlinin kusurlarını görmemesini, affetmesini dilemektedir. Muharremde kim bu eseri okutursa Allah'tan onun günahlarını bağışlamasını istemektedir. Okuyanların ona bir fatiha ihsan etmesini beklemektedir.

Bu dünyada evliyanın ve peygamberlerin rahat bulmadıklarını söyleyen şair bunları örneklemiştir. Peygamberimiz Hz. Muhammed seçilmiş olmasına rağmen bu dünyayı terk etmiştir. Hz. Ebubekir Sıddık ölümün zehrini tatmıştır, yani ölmüştür. Hz. Ömer kılıçla şehit edilmiştir. Hz. Osman hançerle öldürülmüştür. Hz. Ali okla

şehit edilmiştir. Hz. Ali'nin oğlu Hz. Hasan zehirle şehit edilmiştir. Bu kadar olaydan sonra Hz. Hüseyin'in olayını da şair anlatmıştır:

Nevbet-i rihlet Hüseyne verdi yed
Kıışsın tafşıl bize oldu şaded b.50

Şair, öncelikle Hz. Hüseyin'i anlatmaktadır. Ona göre Hz. Hüseyin, velilik ülkesinin şâhı, keramet feleklerinin güneşidir. Şehadet ehlinin övücü, şairin iki gözünün nurudur. Peygamberimizin torunu, seyyitlerin yüzü suyudur. Hz. Ali'nin gözünün nurudur. Şair, yarın hesap gününde Hz. Hüseyin'in kendisine şefaet etmesini dilemektedir. Şair, bundan sonra Kerbelâ olayını anlatmaya başlamaktadır. İslam devletinin başına Muaviye'nin oğlu Yezid emir olmuş, zulüm ve küfrü artırmıştır. Yezid, şarabı helal etmiş, Allah'ın lanetine yakın olmuştur. Bütün halka emir olduğunu duyurmuş, halkın kendisine biat etmesini istemiştir. Yesrip Valisi Velid aracılığıyla Hz. Hüseyin'in de kendisine uymasını istemiştir. Hz. Hüseyin bu sözü duyunca Beytül-Haram tarafına gitmiş, Kabe'yi tavaf etmiştir. Bu haber her tarafa yayılınca Küfe ehli bundan haberdar olmuşlar, Hz. Hüseyin'e biat için elçiler göndermişlerdir:

İntişâr etdi cihâna bu haber
Küfe ehli çünkü vâkıf oldular

Cümlesi 'ahd eyleyip bî'at için
Şaldılar meb'û lar da'vet için b.76/7

Küfeliler yirmi bin kişinin ona biat edeceğini bildirdiler. Bunun üzerine Hz. Hüseyin Mekke'den ayrıldı, peygamberin kabrini ziyaret etti. Bağdat semtine doğru yola koyuldu. Kerbela Çölü'ne varınca bin dert ve bela ile karşı karşıya kaldı. İbni Ziyad bundan haberdar oldu. Peygamberin ailesine vurmak için yola çıktı ve onların etrafını sardı. Buraya vardıklarında muharrem ayı idi. Muharrem'in üçüncü günü ahlaksız düşman Hz. Hüseyin ve ailesinin suyunu kesti. Yedinci günde susuzluk iyice meydana çıktı. Peygamberin evladı ve torunları ıstıraba düştüler. Ehl-i Beyt'in hararetinden acıları fazlalaştı. Onlar böyle inleyince gökyüzündeki melekler ağladılar:

Tâbdan kıldıkça anlar nâleler
Âsmânda ağladı kerrübiler b.96

Ehl-i Beyt ağladıkça semayı âhlar doldurdu. Muharrem'in onuncu gününde kötü huylu kavim savaşa cesaret etti. Hz. Hüseyin ve çevresi yetmiş iki kişi, karşıdakiler ise dört bin kişi idiler. Arada büyük bir fark vardı. Buna rağmen Hz. Hüseyin ve çevresindekiler çok din düşmanını öldürdüler. Bu esnada Hz. Hüseyin yetmiş yerden yaralandı. Şimr-i Zi'l-cevş isminde bir kafir alçak, Hz. Hüseyin'i şehit etti. O pis kavim peygamberimizin evladını mahvetti. Her ne buldularsa talan ettiler. Şimr, Zeynelabidin'e suikast etti. Kadınlar ve çocuklar hep ağladılar. Ehl-i Beyt'in ettiği feryatlar ve âhlar sema ehlini yaraladı. Onların gözleri kanla doldu, ciğerleri ateş saçtı.

Bundan sonra Ehl-i Beyt'i Şam'a sürdüler. Onları sokaklarda gezdirip hakaret ettiler. Sonra lanetli kavim, seyyitleri Hicaz'a gönderdi. Medine halkı baştan başa ağlayıp inledi. İnsanlar ve cinler feryatlarından ağladılar; cihan ağlama ve inleme ile doldu:

Ağladı feryadlarından ins ü cān
Nâle vü efgān ile tōldu cihān b.128

İnsanlar o kadar âh ve feryat ettiler ki arş bundan dolayı titredi. Şaire göre Allah için hüznün ve keder olsaydı bu durumdan Rab bile kederlenebilirdi. Âlem kanlı göz-yaşlarıyla doldu; Hz. Hüseyin'in matemi her yeri kapladı.

Şair bu olayı anlatırken gerçekleri anlattığını söylemiştir. Sözü yalan ve aşırıktan uzaktır. Özü doğruluktan uzak değildir. Doğruluk şaire Allah'ın ihsanıdır. Bu anlattıklarından şüphe eden olayları tahkik etmelidir. Şair, Allah'tan Hz. Muhammed Mustafa'nın yanında eylemesini istemektedir. Kendini Ehl-i Beyt'in kıtmîri gibi görmektedir. Bu perişan nazımından dolayı âhirette Rabb'inin kendisine iltifat etmesini istemektedir. Bu eseri dinleyenlerin, okuyanların, okutanların Rabb'inin affına yakınlaşmasını dilemektedir. Salat ve selam ile de mesnevisini bitirmiştir.

5. Sonuç

Şair, Koniçeli Kâzım Paşa'nın eserini tanzir etmiştir. Konu bütünlüğü olarak onunla benzerdir. Esere göre Muaviye oğlu Yezid'i halife ilan etmiştir. Yezid, Hz. Hüseyin'in de kendisine uymasını istemiştir. Kûfe halkı, Hz. Hüseyin'i çağırınca; o Kûfe'ye doğru yola çıkmıştır. Kerbelâ'ya gelince Yezid'in komutanlarından olan İbni Ziyad ve askerleri onları kuşatmıştır. Yezid'in askerleri önce onları susuz bırakmışlar, sonra ise saldırmışlardır. Şimr-i Zi'l-cevş adındaki kafir Hz. Hüseyin'i şehit etmiştir. Böylece bütün İslam âlemini hüznülere sevk eden bir olay meydana gelmiştir. Bu olaydan dolayı insanlar ve gökyüzündeki melekler ağlamışlardır.

Mustafa Âsım'ın *Nâle-i Uşşâk*'i ile Koniçeli Kâzım Paşa'nın eseri arasında büyük benzerlikler görüldüğü gibi farklılıklar da bulunmaktadır. *Riyâz-ı Asfiyâ*'da Hz. Fatma ile Hz. Ali arasında meydana gelen ve 50.000 ashabin birbiriyle savaştığı olaylar anlatıldığı halde *Nâle-i Uşşâk*'ta bu olay anlatılmamıştır. *Nâle-i Uşşâk*'ta Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman anlatıldığı halde *Riyâz-ı Asfiyâ*'da bu halifeler anlatılmamıştır. *Riyâz-ı Asfiyâ*'da Hz. Hasan'ın kendini halife ilan etmesi, İbn-i Süfyan'ın 60.000 kişilik ordu ile onu öldürmek için yola çıkması, Hz. Hasan'ın barış istemek zorunda kalması ve beş şartla barış antlaşmasının olması anlatılmıştır. Bu olaylar *Nâle-i Uşşâk*'ta bulunmamaktadır. *Nâle-i Uşşâk*'ta dört bentlik bir murabba bulunmaktadır. Burada şair Hz. Hüseyin'i anlatmaktadır. Böyle bir murabba *Riyâz-ı Asfiyâ*'da yoktur. *Riyâz-ı Asfiyâ*'da Hz. Hüseyin'i öldürenler 20.000 kişi iken *Nâle-i Uşşâk*'ta ise 4.000 kişi oldukları söylenmiştir. *Nâle-i Uşşâk*'ta Hz. Hüseyin'in öldürülmesi detaylı şekilde anlatılırken *Riyâz-ı Asfiyâ*'da ise bu durum görülmemektedir. Sonuç olarak Mustafa Âsım, Koniçeli Kâzım Paşa'nın eserini tanzir etmesine rağmen kendi edebî kişiliğini eserine yansıtabilmiştir.

NÂLE-İ UŞŞÂK'IN METNİ⁵

Bismillâhi'r-raḥmâni'r-raḥîm
Fâ'ilâtün Fâ'ilâtün Fâ'ilün

- 1 Besmeyleyle eyleyip feth-i dehân
Allah adın edelim zeyn-i lisân
  - 2 Bûy-ı verd-i gülşen-i ḥamd ü enâ
Eyleye ḳalb ü meşâmı pür-şafâ
  - 3 Allah adıyla olup evḳât-güzâr
Edelim ḥatm-i ḥayât-ı müste'âr
  - 4 Allah adın yâd bir insân eder
Aña Ḥaḳ her müşkili âsân eder
  - 5 Allah adına eden vaḳf-ı lisân
Âteş-i düzaḥda da görmez ziyân
  - 6 Allah adın zikr eden mezkûr olur
Seyyi'âtı cümleten maḡfûr olur
  - 7 Kim dese Allah ḥulûş-ı bâl ile
Nâ'il-i maḳşûd olur iḳbâl ile
  - 8 İsm-i pāk-i Ḥaḳḳ'ı tezkâr eyleyen
Her iki 'âlemde de çekmez miḥen
  - 9 Mâ-ḥaşal her rûz u şeb şad âh ile
Âmed ü reft ide zikru'llâh ile
  - 10 Mâ-sivâ gitsin derûn-ı sînedin
Ḳalsın ancaḳ ḥubb-ı zât-ı zü'l-minen
  - 11 Evveli yoḳdur anıñ hem gâyeti
Zerreden meşhûd vaḥdâniyyeti
- 3⁶
- 12 Eyleyenler vaḥdetinden iştibâh
İki 'âlemde olur maḥv u tebâh
  - 13 Kûnhünün idrâki olmuşdur muḥâl
Ḥikmetinden fi'liniñ olmaz su'âl
  - 14 Her ne diler ise ol sultân eder
İster ise 'âlemi vîrân eder
  - 15 Öyle fâ'ildir ki ef'âlin anıñ
Cür'eti yoḳdur su'âle kimseniñ

- 16 Sevdigin eyler dem-â-dem eşk-bâr
Düşmenin eyler anıñla pür-mesâr
- 17 Ğāyetiyle cilvesi dil-dūzdu
İltifātı pek taḥammül-sūzdu
- 18 Ḥikmeti bābında etme kıl u kāl
Ḥātemiñde ister iseñ ḥüsn-i ḥāl
- 19 Allah adın yād kııl her bir nefes
Allah Allah diye gör Allāh bes
- 20 Ey olan müştāk-ı dīdār-ı Ḥudā
Kıl şalāt-ı ḥamse-i āl-i 'abā

Allahümme şalli ve sellim ve bārik 'alā seyyidinā Muḥammedü'l-Muştafā ve 'alā āli'l-'abā bi-'adedi zerrāti' - erā yā Ḥālīka'l-arzı ve's-semā'

- 21 Ba'dezā maḫşūda edip ibtidār
Bā'i -i nazm-ı perīşān-iştihār
- 22 Farḫ-ı 'aşk-ı āl-i zāt-ı müctebā
Ḥāzret-i maḥbūb-ı Yezdān-ı Ḥudā
- 23 Şöyle fermān etdi lev m edip baña
Ey eden 'aşk u muḥabbet iddi'ā
- 24 Etmeyince 'aşk yolunda çāk ten
Da'vi-yi ihlāş u 'aşk etmek neden

4

- 25 Ey mürīd-i dergeh-i āl-i Resūl
Vey 'ubeyd-i ḥāzret-i nūr-ı Betül
- 26 Teşne-lebler ḥāl-i ğam-efrūzunu
Kerbelā'niñ vaḫ'a-i dil-sūzunu
- 27 Yaz bir nazm ile et başt u beyān⁸
Ağla sen hem ağlasın ḥālḫ-ı cihān
- 28 *Nāle-i 'Uşşāk* ile eyle be-nām
Okuyan 'uşşāk ede nāle müdām
- 29 Böyle emr etdikde ol 'ālem-muḫā'
Cān ile fermānını etdim semā'
- 30 Ḥāme-i 'aczi ele aldım hemān
Anda bu mer iyyeyi yazdım hemān

- 31 Matlabım ehl-i şalâh noķşânımı
Görmeyip ‘afv edeler nisyânımı
- 32 Kim okudur her muharremde anı
Zenbini mağfûr ede Rabb-i ganî
- 33 Hâzırın-i gülşen-i mâtem-gede
Baña da bir fâtihâ ihsân ede
- 34 Devre âgâz edeli gerdün-ı dñn
‘Ömrünü halkın kılar maıv u zebñn
- 35 Eylemekde cümle ifrâd-ı şühüd
Birbirin maıv ederek kesb-i vücüd
- 36 Hınçer-i taķdîr halkın hâri i
Hak te‘âlâdır cihânın vâri i
- 37 Cümle eşyâ şübhesiz bulur fenâ
Zât-ı bârîdir hemân bî-intihâ
- 38 Bir misâfir-hânedir bu âsyâb
‘Ömrünü mihmânların eyler türâb
- 39 Âdeme kılımış bu çarhı Müste‘ân
Dâr-ı te‘dîb ü maıhall-i imtihân

5

- 40 Evliyâ ğamdan selâmet bulmadı
Enbiyâ bir ân-ı râıhat bulmadı
- 41 Aıımedi taııyîr kılmışken Hudâ
Etmedi ammâ ki tercîıı-i beķâ
- 42 Anda kim rencür ola maıhbüb-ı Rab
Kanı ğâtır şâd olur başka ‘aceb
- 43 ‘Âkıbet etdi cenâb-ı Muştafâ
‘Azm-i bezm-i Hâzret-i zü’l-kibriyâ
- 44 Hâzret-i Zehrâda pek çok geçmeden
Etdi terk-i ‘âlem-i cevr ü miııen
- 45 Oldu mest-i câm-ı zehr-i irtihâl
Hâzret-i Şiddîk dahı encâm-ı ğâl
- 46 Tîıı-i cevr-i çarhile zât-ı ‘Ömer
Kıldı dünyâdan reh-i mevte sefer

- 47 Hınçer-i ğadri ile etdi şehîd
Hızret-i 'O mânı da dehr-i 'anîd
- 48 Oldu âmâc-ı ser-i tîr-i kaçâ
'Âkıbet zât-ı 'Aliyyü'l-murtażâ
- 49 Cür'a-i semm içdi câm-ı mevtden
Nür-ı dîn ü pertev-i imân Hısan
- 50 Nevbet-i rihlet Hüseyme verdi yed
Kışşasın tafşıl bize oldu şaded
- 51 Birbirin vely ederek derd ü belâ
Cânib-i İslâma oldu rû-nümâ
- 52 Birbiri ardınca oldu Hık-ı karîn
Gıtdi erkân-ı metîn-i müslimîn

6

- 53 Dest-i bî-dâdıyla çarh-ı kec-merâm
Maıv edip âl-i Resülü aldı kâm
- 54 Ey olan müştâk-ı dîdâr-ı Hudâ
Kıl şalât-ı hıamse-i âl-i 'abâ

Allahümme salli ve sellim ve bârik 'alâ seyyidinâ Muıammedü'l-Muıtafâ ve 'alâ âli'l-'abâ bi-'adedi zerrâti' - erâ yâ Hâlıkâl-'arzi ve's-semâ

- 55 Nür-ı dînimdir cenâb-ı Muıtafâ
Pertev-i şem'-i hayâtım Murtażâ
- 56 Tende cânımdan Betül eyle rızâ
Nür-ı çeşmânım Hüseyn-i Kerbelâ
- 57 Şâh-ı iklîm-i velâyetdir Hüseyn
Mıhr-i eflâk-i kerâmetdir Hüseyn
- 58 Mefhar-i ehl-i şehâdetdir Hüseyn
Nür-ı çeşmânım Hüseyn-i Kerbelâ
- 59 Sen hafid-i Aımed-i muıhtârsıñ
Âb-ı rüy-ı seyyidü'l-ebwärtsıñ
- 60 Nür-ı 'ayn-ı Haydar-ı kerrârsın
Nür-ı çeşmânım Hüseyn-i Kerbelâ
- 61 Yarın olduı da şehâ yevm-i hısâb
Mazhar-ı luıfuñ olunca şeyh ü şâb

- 62 Kıl şefâ'atle kuluñ da kâmyâb
Nür-ı çeşmânım Hüseyn-i Kerbelâ
- 7
- 63 Vech-i şîhât üzere böyle baş eder⁹
Kerbelâ ahvâlini ehl-i haber
- 64 Çünkü İslâma emîr oldu Yezîd
Küfrile tuğyânını etdi mezîd
- 65 Hamrı istihlâl etdi ol la'ın
La'net-i Haqq'a ola dâ'im qarîn
- 66 Halka i'lân-ı emâret eyledi
Bî'at için halkı da'vet eyledi
- 67 Nâmeler ba' etdi halka ol pelîd
Birini ez-cümle tesyîr-i Velîd
- 68 Vâli-i Ye rib Velîd açdı anı
Şöyle yazmış idi anda ol denî
- 69 Ey benim 'użv-ı vücûd-ı devletim
Eyle teklîf Hüseyne bî'atim
- 70 Ger kabûl eylerse etme pîçtâb
Başını gönder ederse ictinâb
- 71 Vâkıf olduğda nezâketle Velîd
Şeh Hüseyn'e kıldı mefhûmun bedîd
- 72 Bu sözü tıyduđu anda ol hümâm
Etdi 'azm-i cânib-i Beytü'l-harâm
- 73 Cânib-i beyte girince ol muţâf
Kıldı Ka'be kıble-i vechin tavâf
- 74 Pâyına zemez akıtdı eşkler
Büs-ı la'liyle Hacer kesb etdi fer
- 75 Oldu icrâ-yı meserret etmeden
Mekke şehri gıbta-bahşâ-yı 'Aden
- 76 İntişâr etdi cihâna bu haber
Kûfe ehli çünkü vâkıf oldular
- 77 Cümlesi 'ahd eyleyip bî'at için
Şaldılar meb'û lar da'vet için

78 Yirmi biñ kimse edip bî'at hemân
 Kıldılar ol hazrete 'arz u beyân

79 Gördü kim zât-ı şehîd-i Kerbelâ
 'Arz-ı dîdâr eyler eyyâm-ı belâ

80 Hâ'il olmağ dest-i taqdire muhâl
 Hükümünü icrâ eder encâm-ı hâl

8

81 Mekke'den ol demde rihlet eyledi
 Ravza-i pâki ziyâret eyledi

82 Tuymadan bir kimse ol 'âlem-penâh
 Kıldı Bağdad semtine tevcîh-i râh

83 Rû-nümâ olduğda deşt-i Kerbelâ
 Anda yüz gösterdi biñ derd ü belâ

84 Çün olup İbni Ziyâd bundan habîr
 Her tarîka yolladı bir râh-gîr

85 Darb için âl-i cenâb-ı Aḥmed'i
 Selb için nûr-ı nebîyy-i emcedi

86 Kaḫ' edip râhîñ bütûn Süfyâniyân
 Aldı eṭrâfiñ Hüseyniñ bâğiyân

87 Âb-ı rûy-ı dîni imḫâ etdiler
 Şem'a-i îmânı itfâ etdiler

88 Ey olan müştâk-ı dîdâr-ı Hudâ
 Kıl şalât-ı ḫamse-i âl-i 'abâ

Allahümme salli ve sellim ve bârik 'alâ seydidinâ Muḫammedü'l-Muḫtafâ ve 'alâ âli'l-'abâ bi-'adedi zerrâti' - erâ yâ Hâliḫa'l-arzî ve's-semâ

89 Kıldı çün ol şems-i eflâk-i cihân
 Mâh-ı nevle Kerbelâ'da iḫtirân

90 Etdi sâl-i hicret-i ḫayru'l-ümem
 Pâye-i altmış bire vaz'-ı kadem

91 Anda ârâm eyledi ol nâm-dâr
 Etdi tâ on gün muḫarremden güzâr

92 Çok vaḫâyî' etdi on günde zuhûr
 Kim eder insânı mest ü bî-şu'ûr

93 Yevm-i āli de 'adū-yı bī-ḥayā
Cānib-i İslām'dan etdi kaç'-ı mā

9

94 Yevm-i sābi'de 'aşaş oldu bedīd
İzтіrāba düşdü evlād u ḥafīd

95 Oldu ifrāt-ı ḥarāret rū-nümün
Ehl-i Beyt ālāmını etdi füzün

96 Tābdan kıldıkça anlar nāleler
Āsmānda ağladı kerrübiler

97 Anlar etdikçe şusuzluğdan fiğān
Bağrını ḥūn eyledi āb-ı revān

98 Oldu bu e nāda el-ḥāşıl helāk
Şiddet-i 'atş ile ḥayli zāt-ı pāk

99 Ehl-i Beyt etdikçe zār u vāhlar
Tutdu ebr-āsā semāyı āhlar

100 Yevm-i 'āşirde o kavm-i bed-liķā
Bī-muḥābā etdi ḥarbe ictirā

101 Yetmiş iki merd-i kāmīl bī-ḥazer
Dört biñ nā-merde karşı tırdular

102 Ḥançer ü seyfi edince der-be-kef
Etdiler çok düşmen-i dīni telef

103 Cān verip encām-ı kār nām aldılar
Vuşlat-ı Ḥaķ'dan güzel kām aldılar

104 Birbirin ta'ķīb edip hep mü'minīn
Etdi 'azm-i ravza-i ḥuld-ı berīn

105 İşbu e nāda Ḥüseyn-i nām-dār
Oldu yetmiş bir maḥalden zaḥm-dār

106 Ža'f olup cism-i şerīfnde nümā
Ḥāke şaldı cism-i pākin ol hümā

107 Şimr-i Zi'l-cevş nām bir kāfir pelīd
'Āķıbet ol ḥazreti etdi şehīd

108 Etdi ol kavm-i ḥabā et-āşikār
Muştafā evlādını maḥv u tebār

- 109 Söndürüp envâr-ı dîn ü milleti
Yıkdılar bünyân-ı İslâmiyyeti
- 110 Kim ki etmezse bugün âh u figân
Dîn ü imânında var reyb ü gümân

10

- 111 Ey olan müştâk-ı dîdâr-ı Hudâ
Çıl şalât-ı hamse-i âl-i 'abâ

Allahümme şalli ve sellim ve barik 'alâ seyyidînâ Muhammedü'l-Muştafâ ve 'alâ âli'l-'abâ bi-'adedi zerrâti' - erâ yâ Hâlıkâ'l-arzî ve's-semâ

- 112 Oldu çün zât-ı Hüseyin-i Kerbelâ
'Âzim-i dergâh-ı şâhib-kibriyâ
- 113 Oldular a'dâ-yı bed ser-mest-i kâim
Etdiler tâ hayme-gâha iktihâm
- 114 Her ne buldularsa tâlân etdiler
Âb-ı rüy-ı dîni rîzân etdiler
- 115 Koymadı aldı ne kim varsa buğât
Kaldılar hıfz-ı Hudâ'da muhşenât
- 116 Eyledi bu kerre de Şimr-i la'în
Sû'-i kaşd-ı zât-ı Zeynü'l-'Âbidîn
- 117 Nisve vü etfâl edip bundan hemân
Cümlesi bî-ihtiyâr âh u figân
- 118 Ehl-i Beyt'in etdiği feryâd u zâr
Eyledi ehl-i semâyı dâğ-dâr
- 119 Vâkıf olduğda edip ol kâfiri
İbn-i Sa'd ol kârdan men' ü beri
- 120 Dîde pür-hûn u ciger âteş-feşân
Tıfl u nisvânı edip andan revân
- 121 Etdiler tertîb-i 'izz ü ihtîşâm
Ehl-i Beyt'i kıldılar i'zâm-ı Şâm
- 122 Şâm'a vâsıl oldu çün aḥfâd u âl
Etdi i'lân-ı sürür ehl-i dâlâl
- 123 Seyyidâti gezdirip esvâkda
Etdiler teşhîr-i küfr âfâkda

- 124 Ehl-i Beyt'e çok h  k  ret etdiler
Zulm   iŐ al-i nih  yet etdiler
- 125 Ba'deh   ol   avm-i la'net-imtiy  z
Seyyidatı eyledi sev  -i Hic  z
- 126 Dide giry  n sine aŐ e-iŐ ti'   l
V  Ő l-ı Ye rib olup evl  d u   l
- 127 C  mle s  kk  n-ı Medine ser-te-ser
Etdi Ő ol r  tbe fiĒ an u n  leler
- 128 AĒ ladı feryadlarından ins    c  n
N  le v   eŐ Ē n ile   ldu cih  n
- 129 Kıldılar Ő ol r  tbe kim fery  d u   h
Titredi fery  ddan 'arŐ -ı   l  h
- 130 H  k  k i  in h  zn    elem olsaydı ger
H  k daĒ i eylerdi izh  r-ı keder
- 131 Ē ar  k edip h  n-ı siriŐ ke '  lemi
Kapladı kevnı H  seyn'in m  temi
- 132 Etmedim aŐ l   h  l  fı iĒ tiy  r
Olması   n h  zn    te' ire med  r
- 133 Kizbile ifr  tdan '  r  dir s  z  m
Ő ıd  dan olmaz c  d   '  Ő ım   z  m
- 134 K  lb-i n   izim Ő ad  kat k  nıdır
T  oĒ ru s  z ba  na H  d   iĒ s  mıdır
- 135 V  k  '   t etdi bu vech ile g  z  r
Ő ekk eden tah  k  ka k  lsın ibtid  r
- 136 Ma  labım ancak budur H  k'dan benim
Va  f-ı 'aŐ k-ı Ehl-i Beyt ede tenim
- 137 Eylesin Rabbim be-c  h-ı MuŐ tafa
N  mımı k  t  m  r-i evl  d-ı 'ab  
- 138 Ola bu nazm-ı per  Ő anım hem  n
B  'i -i feyz    Ő afa-yı c  vid  n
- 139 Eylesin 'u  b  da Rabb-i k  'in  t
B  d-ı lutf u med  r-ı iltif  t

- 140 Olalar maqrûn-ı 'afv-ı Müste'ân
Diñleyenlerle okudan okuyan
- 141 Ey olan müştâk-ı dîdâr-ı Hudâ
Kıl şalât-ı hâmse-i âl-i 'abâ

Allahümme şalli ve sellim ve barik 'alâ seyyidînâ Muhammedü'l-Muştafâ ve 'alâ âli'l-'abâ bi-'adedi zerrâti' - erâ yâ Hâlika'l-arzı ve's-semâ. Ve'l-hamdü lillâhi Rabbi'l-'âlemîn.

Sonnotlar

- 1 Kazım Paşa H.1237/M.1821 yıllarında Koniçe'de doğmuştur. Hüseyin Hüsnü Bey'in oğludur. Küçük yaşta babasıyla birlikte İstanbul'a gitmiştir. Burada önce memuriyete sonra da askerliğe geçmiştir. Paşalığa kadar yükselmiştir. H.1307/M.1890 yılında İstanbul Üsküdar'da vefat etmiştir. Aziz Mahmud Hüdayi Türbesi hazinesine defnedilmiştir. Şairin divanı, Kerbelâ Mersiyesi'ni anlatan *Makâlid-i Aşk'ı, Mersiyesi* ve *Riyâz-ı Asfiyâ* isimli eserleri bulunmaktadır (Arslan 2014a). Mehmed Süreyya onun hakkında "Edip, ateş dilli, belîğ bir şair ve hicivci olup divanı ve bu kadar mizah ve hicviyesi vardır" (Mehmed Süreyya 1996: 878) der. Fatin ise "Mümâ-ileyh her nevde şi'r inşadına muktedir bir şâ'ir-i mâhir olup nazm-ı kasâyide sâhib-i yed-i tûlâ ve ol fende akrân u emsâline tafavvuk u rüchâniyeti zâhir u hüveydâ olduğundan başka mersiye-gülukda kemâl-ı mahâreti ve divân olacak mikdâr eş'âr-ı müstelzimü'l-belâgatı vardır" der (Fatin 2017: 412).
- 2 Bunu Yûsuf Nizâmeddin Efendi, şöyle açıklamıştır: "Kâzım Paşa'nın her ne zaman *Riyâz-ı Asfiyâ* ve *Makâlid-i Aşk* adlı eserini elime alsam bu muvaffakiyetten dolayı hayretler içinde kalır, merhûma fâtiha-lar ithâf ederek takdis eder ve benim de yukarıda serdedilen emr-i nebeviyyesine uymak, hem tarikat muhibbânı ve hakikat yolunun âşikları tarafından hayır duâ ile yâd edilmekliğim için bir mersiye yazabilmek hevesini duyardım. Binâenaleyh şiddetli sevgi, Hazreti İmam ve Seyyidü'l-Enâm'ın müjdeleri hasebiyle iktidârsızlık ve liyâkatıma şu iki mersiye-yi af dileyerek neşr eyler, bütün mü'min ve mü'minâtın Hazret-i Seyyidü'sh-Şühedâ'nın şefâ'atine mazhar olmasını temenni ederim." (Şimşek 2006: 70-1).
- 3 Eserin 22. beytinde "Hazret-i mañbûb-ı Yezdân-ı Hudâ" tabiri bulunmaktadır. Allah'ın sevgilisi olan Hz. Muhammed'dir (Parlatır 2006: 992-3). Ancak şair eserini 1883/4'te yazdığına göre ve rüyamda da gördüm demediğinden böyle çevrilmiştir.
- 4 Şair, burada Allah dostu bir kişinin eserini yazmasını istediğini ve eserine *Nâle-i Uşşâk* ismini verdiğini söylemektedir. 1301 yılında basılan eserin kapağında ise Koniçeli Musa Kazım Paşa'nın *Riyâz-ı Asfiyâ* isimli eserini taklit ve tanzir etmek suretiyle yazıldığı belirtilmektedir. Ancak şair bunu söylememektedir.
- 5 Metin günümüz Türkçesine çevrilirken ünlülerde normalleşmeye gidilmiş, ünsüzlerde ise metne sadık kalmıştır. Örnek olarak bakınız: Kurtoğlu 2012.
- 6 Buradaki sayılar 1301 yılında basılan eserin sayfa sayılarıdır.
- 7 Ey yerin ve göğün yaratıcısı olan Allah'ım! Toprağın zerrelere adedince salat, selam ve bereket Efendimiz Muhammed Mustafa'nın ve âl-i abânın üzerine olsun.
- 8 Yaz kelimesini şair, bir kapalı bir açık hece olarak okumuştur.
- 9 Bundan sonraki bölüm Prof.Dr. Mehmet Arslan ve Prof.Dr. Mehtap Erdoğan tarafından Kerbelâ Mersiyesi isimli eserde yayımlanmıştır. Bu vesile ile bu sene vefat eden Prof.Dr. Mehmet Arslan Hocamızı rahmetle anıyoruz.

Kaynakça

- Arslan, Mehmet ve Erdoğan, Mehtap. (2009). *Kerbelâ Mersiyeleri*, Ankara: Grafiker Yay.
- Arslan, Mehmet. (2014a). “Koniçeli Musa Kazım Paşa”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kazakistan: Ahmet Yesevi Üniversitesi Yay., Erişim Tarihi: 2.12.2019. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=5205>
- . (2014b). “Küçük Filibeli-zâde Âsım”, *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü*, Kazakistan: Ahmet Yesevi Üniversitesi Yay., Erişim Tarihi:1.12.2019. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2355>
- Bursalı Mehmed Tahir. (2000). *Osmanlı Müellifleri*, C.II, (Haz. Cemal Kurnaz, Mustafa Tatcı), Ankara: Bizim Büro Basımevi.
- Ergun, Sadettin Nüzhet. (Tarihsiz). *Türk Şairleri*, C.I, İstanbul.
- Fatın Davud. (2017). *Fatın Tezkiresi, Hâtimetü'l-Eşâr*, Haz. Ömer Çiftçi, Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., ekitap.Erişim Tarihi: 01/12/2019. <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55976,fatin-tezkiresi-pdf.pdf?0>
- Gökalp, Haluk vd. (2012). *Başlangıçtan Günümüze Türk Edebiyatında Tür ve Şekil Bilgisi*, İstanbul: Kesit Yay.
- İnal, İbnülemin Mahmud Kemal. (1969). *Son Asır Türk Şairleri*, C.I, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Kalkışım, M.Muhsin. (2008). “Neşâti'nin İmam Hüseyin Mersiyesi”, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Volume 1 /2, 192-201.
- Kaya, Bayram Ali vd.(2019). *Klasik Türk Edebiyatı Temel Bilgiler*, İstanbul: Kesit Yay.
- Kaya, Bilge. (2005). “Muharrem Ayı ve Kerbelâ Mersiyeleri” *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş-ı Veli Dergisi*, S.33, Ankara, 501-519.
- Kurtoğlu, Orhan. (2012). *Lebib Divanı*, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay., ekitap. Erişim Tarihi: 01/12/2019 <https://ekitap.ktb.gov.tr/Eklenti/55756,lebib-divanipdf.pdf?0>
- Mehmed Süreyya. (1996). *Sicill-i Osmani*, C.3, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yay.
- Mustafa Âsım. (1301). *Nâle-i Uşşâk*, İstanbul: Mihran Matbaası.
- Parlatır, İsmail. (2006). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*, Ankara: Yargı Yay.
- Şimşek, Selami. (2006). “Bandırmalı Şeyh Yûsuf Nizâmeddin Efendi (ö.1165/1752) ve Mersiyye- Şâh-ı Şehîd-i Kerbelâ'sı”, *Atatürk Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, S.30, Erzurum, 65-81.